ECLI:LV:AT:2021:0225.C33539318.15.L

Lieta Nr. C33539318, SKC-243/2021

Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2021.gada 25.februārī

Senāts šādā sastāvā:

senatore Ļubova Kušnire,

senators Aivars Keišs,

senatore Inta Lauka,

izskatīja rakstveida procesā Igaunijas uzņēmuma „Transdunensis Group OÜ" blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 30.oktobra lēmumu, ar kuru lietā izbeigta tiesvedība.

Aprakstošā daļa

[1] Igaunijas uzņēmums „Transdunensis Group OÜ" 2018.gada 27.jūlijā cēla tiesā prasību pret /pers. C/, lūdzot piedzīt 4 000 EUR (galvenais parāds) un 198,71 EUR (likumiskie procenti) un noteikt pienākumu /pers. C/ maksāt prasītājam 200 EUR katru mēnesi (tā tekstā). Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

Ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras šķīrējtiesas 2015.gada 30.oktobra spriedumu no /pers. E/ prasītāja labā piedzīti 9 282,07 EUR (galvenais parāds 8 438,25 EUR, procenti 843,82 EUR). Šķīrējtiesas spriedums labprātīgi netika izpildīts un zvērināts tiesu izpildītājs Mārtiņš Eglītis uzsāka izpildu lietvedību. Šajā izpildu lietā saņemts /pers. E/ un /pers. C/ 2016.gada 20.jūnija paziņojums, kurā /pers. E/ apliecina, ka veiks maksājumu vismaz 200 EUR mēnesī, savukārt /pers. C/ garantē, ka šis maksājums tiks veikts (tā tekstā). Minētie maksājumi veikti daļēji līdz 2016.gada 15.novembrim. Līdz ar to prasītājs vēršas tiesā pret /pers. C/ kā galvinieku, kuram ir pienākums segt parādnieka /pers. E/ kavētos maksājumus izpildu rakstā norādītajā apmērā.

[2] /pers. C/ cēla tiesā pretprasību, lūdzot atzīt zvērinātam tiesu izpildītājam adresētajā 2016.gada 20.jūnija paziņojumā parakstīto apliecinājumu par spēkā neesošu. Atbildētāja ieskatā minētais apliecinājums konkrētajā gadījumā parakstīts aiz maldības un turklāt nav uzskatāms par galvojumu.

[3] Ar Rīgas rajona tiesas 2020.gada 4.februāra spriedumu prasība apmierināta, no /pers. C/ piedzīti 4 000 EUR un likumiskie procenti 198,71 EUR, bet pretprasība noraidīta. Spriedumā norādīti šādi motīvi.

No 2016.gada 20.jūnija paziņojuma, kas adresēts zvērinātam tiesu izpildītājam, ievērojot Civillikuma 1431.pantā noteikto, secināms, ka atbildētājs ir uzņēmies noteiktas saistības – garantējis trešās personas saistību izpildi. Savukārt atbildētāja iebildumi un pretprasībā minētie apsvērumi noraidāmi kā nepamatoti. Līdz ar to prasība ir apmierināma.

Nav pamata noteikt atbildētājam pienākumu maksāt 200 EUR mēnesī. Tas, kādā apmērā maksājams parāds, ir risināms tiesas sprieduma izpildes procesā Civilprocesa likuma 204. un 204.[1] pantā noteiktajā kārtībā.

[4] Par minēto spriedumu prasītājs iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru nav izspriests prasījums par pienākuma uzlikšanu atbildētājam maksāt 200 EUR mēnesī. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

Ar 2016.gada 20.jūnija paziņojumu atbildētājs uzņēmās pienākumu maksāt 200 EUR mēnesī. Tiesa prasījumu noteikt atbildētājam pienākumu maksāt prasītājam 200 EUR katru mēnesī ir nepamatoti noraidījusi – šāda tiesas rīcība nav pamatota ar normatīvo aktu. Prasības pieteikumā norādīts, ka /pers. E/ parāds ir 8 438,25 EUR. Tiesa, nosakot, ka ir piedzenami 4 000 EUR, bet, noraidot prasījumu par 200 EUR maksājumu katru mēnesi, ir nepamatoti dzēsusi atlikušo parādu 4 438,25 EUR. /pers. C/ ir galvojis par visām /pers. E/ saistībām, līdz ar to šāds samazinājums nav pamatots. Atbildētājam ir pienākums maksāt 200 EUR mēnesī līdz tiks samaksāti 8 438,25 EUR.

Apelācijas sūdzībā lūgts atcelt pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru prasība noraidīta, un izspriest lietu pēc būtības.

[5] /pers. C/ paskaidrojumā par apelācijas sūdzību norādīja, ka ar tiesas spriedumu piespriestā summa ir samaksāta – pirmās instances tiesas spriedums ir izpildīts. Turklāt spriedums ir pieņemts prasības robežās, jo prasītājs nav lūdzis piedzīt 8 438,25 EUR. Prasītāja rīcība vērtējama kā nelabticīga.

[6] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2020.gada 30.oktobra lēmumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu, lietā izbeidza tiesvedību prasījumā (tā tekstā) noteikt /pers. C/ pienākumu maksāt prasītājam 200 EUR katru mēnesi. Lēmumā norādīti šādi apsvērumi.

[6.1] Civilprocesa likums piešķir personai tiesības savas aizskartās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses aizstāvēt tiesā likumā paredzētajā kārtībā. Personas subjektīvo tiesību īstenošana notiek procesuālo tiesību normās noteiktajā kārtībā, kā tas vispārīgi norādīts Civilprocesa likuma 1.pantā. Turklāt šo tiesību īstenošana ir tieši atkarīga no tā, vai nepastāv kāds no Civilprocesa likuma 132.panta pirmajā daļā minētajiem pamatiem, kas izslēdz tiesvedību. Tātad tiesas aizsardzību likums garantē ikvienai personai, kuras tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses ir aizskartas vai apstrīdētas.

Apelācijas instances tiesa lietu izskata pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā. Apelācijas instances tiesā nav pieļaujama prasības priekšmeta un pamata grozīšana.

Civilprocesa likuma 128.pants nosaka pienākumu noformulēt un pamatot tiesai pieteikto prasījumu. Prasības pieteikumā lūgts piedzīt 4 000 EUR, savukārt prasījuma uzlikt pienākmu atbildētājam veikt maksājumu 200 EUR katru mēnesi pamatojums nav norādīts, kā arī par šo prasījumu nav samaksāta valsts nodeva.

Pirmās instances tiesa prasījumu noteikt atbildētājam pienākumu maksāt 200 EUR katru mēnesi saistījusi ar sprieduma izpildes kārtību. Jautājums, kādā apmērā maksājamas ar tiesas spriedumu piedzītās naudas summas, risināms sprieduma izpildes procesā. No apelācijas sūdzības satura izriet, ka prasītāja mērķis, ceļot tiesā konkrēto prasību, bija saņemt tiesas nolēmumu par visa parāda summas piedziņu.

Prasības pieteikumā prasījumi nav definēti skaidri un nepārprotami, nav norādīti prasītājas subjektīvo tiesību aizskāruma pamatojošie apstākļi, nav konkretizēta prasības summa, ievērojot piedzenamās summas aprēķinu. Šādos apstākļos kļūda pirmās instances tiesas izpratnē par prasītājas patieso mērķi, piesakot prasījumu par pienākumu katru mēnesi maksāt 200 EUR, bija novēršama prasības pieteikuma pieņemšanas stadijā (sk. *Senāta 2020.gada 28.aprīļa spriedumu lietā Nr. SKC-182/2020*).

[6.2] Prasījuma noteikt atbildētājam pienākumu maksāt 200 EUR katru mēnesi izpildes termiņš vēl nav iestājies, līdz ar to prasība šajā daļā ir celta priekšlaicīgi, jo nav konstatējams prasītājas subjektīvo tiesību aizskārums. Nav pamata pieņemt lēmumu par saistībām, kurām nav iestājies izpildes termiņš. Lieta šajā daļā ir kļūdaini ierosināta, jo prasītājai nav prasības tiesības (Civilprocesa likuma 223.panta 2.punkts). Tiesai *ex officcio* ir pienākums pārbaudīt, vai nepastāv tiesisks šķērslis konkrētajai prasībai (sk. *Senāta 2018.gada 15.novembra lēmumu lietā Nr. SKC-1341/2018*). Šajā gadījumā ir nodibināms, ka pastāv tiesisks šķērslis tiesvedībai prasījumā par pienākuma uzlikšanu atbildētājam maksāt 200 EUR katru mēnesi, jo, ceļot tiesā prasību, nepastāvēja tiesību aizskārums.

Turklāt prasītājs nav izmantojis tiesības grozīt prasības pamatu vai priekšmetu vai palielināt prasības summas apmēru, iekams nav uzsākta lietas izskatīšana pēc būtības. Apelācijas instances tiesas procesā nav iesniegts pieteikums par parāda summas pieaugumu. Šādos apstākļos pirmās instances tiesa pamatoti taisīja spriedumu par parāda 4 000 EUR un likumisko procentu 198,71 EUR piedziņu.

[7] Par minēto lēmumu prasītājs iesniedza blakus sūdzību, kurā norādīti šādi apsvērumi.

Spēkā stājies tiesas spriedums ir izpildāms (likuma „Par tiesu varu" 16.pants). Izskatāmajā lietā ar pirmās instances tiesas spriedumu ir nodibināta galvojuma saistība, kas atbildētājam ir jāizpilda (Senāta 2016.gada 16.jūnija spriedums lietā Nr. SKC-178/2016). Prasības pieteikumā ir nepārprotami norādīts, ka prasības mērķis ir galvojuma saistības izpilde pilnā apmērā. Atbildētājs zvērinātam tiesu izpildītājam adresētajā paziņojumā norādītos maksājumus uzņēmās veikt visu /pers. E/ parādsaistību apmērā.

Tiesas nolēmumam jāsniedz taisnīgs situācijas noregulējums, kas ar pārsūdzēto lēmumu netiek panākts, jo tiek likti šķēršļi kreditora prasījuma apmierināšanai. Turklāt prasītājam bija tiesiskā paļāvība, ka, pieņemot prasības pieteikumu, tas tiks izskatīts atbilstoši pieteiktajiem lūgumiem, attiecīgi, ja nav norādīts uz trūkumiem, uzskatāms, ka to arī nav.

Motīvu daļa

[8] Izvērtējot blakus sūdzības un pārsūdzētā lēmuma argumentus, Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 30.oktobra lēmums ir atceļams, nenododot jautājumu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[9] Atbilstoši civilprocesā nostiprinātajam dispozivitātes principam personai ir tiesības izvēlēties, kādus prasījumus tiesai pieteikt. Savukārt tiesai procesa stadijā, kad lieta ir pieņemta izskatīšanai un ierosināta, jāvērtē, vai pieteiktie prasījumi pēc būtības ir pamatoti vai ne, kam precīzi jābūt atspoguļotam tiesas nolēmuma rezolutīvajā daļā. Tiesas nolēmumam jābūt prasības pamata un priekšmeta robežās un jāsniedz risinājums pieteiktajiem prasījumiem (sk. arī *Senāta 2016.gada 29.augusta sprieduma lietā Nr. SKC-360/2016 (C04365210) 7.6.punktu, 2017.gada 9.novembra sprieduma lietā Nr. SKC-230/2017 (C30522510) 5.2.punktu, 2018.gada 21.februāra lēmuma lietā Nr. SKC-407/2018, ECLI:LV:AT:2018:0221.C04212600.3.L, 7.3.punktu*).

Pretējā gadījumā uzskatāms, ka tiesas uzdevums izspriest lietu nav izpildīts.

Tādiem gadījumiem, kad tiesa, izskatot lietu pēc būtības, nav izspriedusi kādu no prasījumiem, par kuru lietas dalībnieki iesnieguši pierādījumus un devuši paskaidrojumus, ir paredzēts papildspriedums, kuru saskaņā ar Civilprocesa 201.pantu var taisīt tikai tā tiesa, kas taisīja spriedumu lietā. Šādā veida nolēmumu tiesa var taisīt gan pēc savas iniciatīvas, gan pēc lietas dalībnieka pieteikuma (Civilprocesa likuma 201.panta pirmās daļas 2.punkts). Atbilstoši šā panta trešajai daļai papildsprieduma taisīšanu var ierosināt likumā noteiktajā sprieduma pārsūdzēšanas termiņā.

Iztulkojot minēto procesuālo tiesību normu kopsakarā ar Civilprocesa likuma 426.panta otro daļu (apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā), secināms, ka saņemt tiesas nolēmumu attiecībā uz prasījumu, par kuru pirmās instances tiesas spriedums nav taisīts, ir iespējams tikai Civilprocesa likuma 201.pantā noteiktajā kārtībā. Tāda veida trūkumu nevar labot, vēršoties ar apelācijas sūdzību apelācijas instances tiesā, jo otrās instances tiesai nav atbilstošas kompetences, lai vērtētu pirmās instances tiesā neizskatītos prasījumus, tostarp no tāda aspekta, vai prasītājam piemīt atbilstošas prasības tiesības.

[10] No šajā lietā iesniegtā prasības pieteikuma redzams, ka tā lūguma daļā ir pieteikti trīs prasījumi: 1) piedzīt 4 000 EUR; 2) piedzīt likumiskos procentus 198,71 EUR; 3) noteikt atbildētājam pienākumu veikt maksājumu 200 EUR katru mēnesi (turpmāk arī prasījums Nr. 3).

Ar pirmās instances tiesas spriedumu prasība ir izspriesta daļā, kurā pieteikts prasījums par 4 000 EUR un 198,71 EUR piedziņu, šajā daļā spriedums apelācijas kārtībā nav pārsūdzēts.

Prasījumu noteikt atbildētājam pienākumu veikt maksājumu 200 EUR katru mēnesi pirmās instances tiesa atzina par sprieduma izpildes stadijā izlemjamu jautājumu. Šajā sakarā pirmās instances tiesa nolēmumu attiecībā uz šo prasījumu nav taisījusi.

Pārsūdzot pirmās instances tiesas nolēmumu apelācijas kārtībā, prasītājs norādīja, ka spriedums tiek pārsūdzēts daļā, ar kuru noraidīta prasība par pienākuma uzlikšanu atbildētājam maksāt 200 EUR mēnesī.

[11] Kā norādīts jau iepriekš pirmās instances spriedums prasības apmierinātajā daļā apelācijas kārtībā nav pārsūdzēts. Savukārt pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam pirmās instances tiesas sprieduma rezolutīvajā daļā nav iekļauta norāde, ar kuru būtu noraidīta prasība noteikt atbildētājam pienākumu veikt maksājumu 200 EUR katru mēnesi. Tātad būtībā apelācijas sūdzība iesniegta nevis par pirmās instances tiesas spriedumu, bet gan par to, ka attiecībā uz prasījumu Nr. 3 spriedums nav taisīts. Sprieduma pārsūdzēšana apelācijas kārtībā šādas situācijas noregulējumam nav paredzēta (sk. šā lēmuma 9.punktu). Konstatētajos apstākļos prasītājs varēja vērsties pirmās instances tiesā ar pieteikumu par papildsprieduma taisīšanu Civilprocesa likuma 201.pantā paredzētajā kārtībā.

Līdz ar to, nodibinot, ka pirmās instances spriedums par prasījumu Nr. 3 nav taisīts, un tas ir vienīgais apelācijas sūdzības iesniegšanas iemesls, tiesai lieta apelācijas kārtībā nebija jāskata pēc būtības, tostarp tiesai nebija jāapsver, vai prasītājam piemīt prasījuma tiesības attiecībā uz šo prasījumu Nr. 3.

[12] Apkopojot iepriekš norādīto, Senāts atzīst, ka, izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar prasītāja apelācijas sūdzību, kurā pirmās instances tiesas spriedums ir pārsūdzēts tikai tāpēc, ka nav izspriests viens no lietā pieteiktajiem prasījumiem, tiesa nav ņēmusi vērā Civilprocesa likuma 201.panta tiesisko regulējumu, kā arī pārkāpa apelācijas instances tiesai likumā noteikto kompetenci. Lēmums, ar kuru tiesvedība lietā izbeigta uz Civilprocesa 223.panta pirmās daļas 2.punkta pamata, ir nepareizs un ir atceļams.

Senāts norāda, ka tā kā prasītājs nav izmantojis iespēju lietā iesniegt pieteikumu par papildsprieduma taisīšanu likumā paredzētajā termiņā, tiesības prasīt papildsprieduma taisīšanu zaudētas neatgriezeniski. Šādos apstākļos nav konstatējams dibināts pamats nodot jautājumu jaunai izskatīšanai, jo, atceļot pārsūdzēto apelācijas instances tiesas lēmumu, jautājums ir noregulēts galīgi. Līdz ar to apelācijas instances tiesas lēmums ir atceļams, nenododot

jautājumu jaunai izskatīšanai.

[13] Atbilstoši Civilprocesa likuma 449.panta ceturtajai daļai un 444.[1] panta otrajai daļai lēmumu atceļot, Igaunijas uzņēmumam „Transdunensis Group OÜ" ir atmaksājama drošības nauda 70 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 2.punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 30.oktobra lēmumu, nenodot jautājumu jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

Atmaksāt Igaunijas uzņēmumam „Transdunensis Group OÜ" drošības naudu 70 EUR (septiņdesmit *euro*).

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore	Ļ. Kušnire
Senators	A. Keišs
Senatore	I. Lauka